Nemzeti Kulturális Alap
PETŐFI 200 IDEIGLENES KOLLÉGIUM

Dobó István Vármúzeum
ÉRZELMEK HULLÁMHOSSZÁN – Petőfi Sándor költői világa és a romantika festészete Magyarországon (1820–1870) kiállítás és kapcsolódó rendezvényei
Pályázati azonosító: 690306/00008

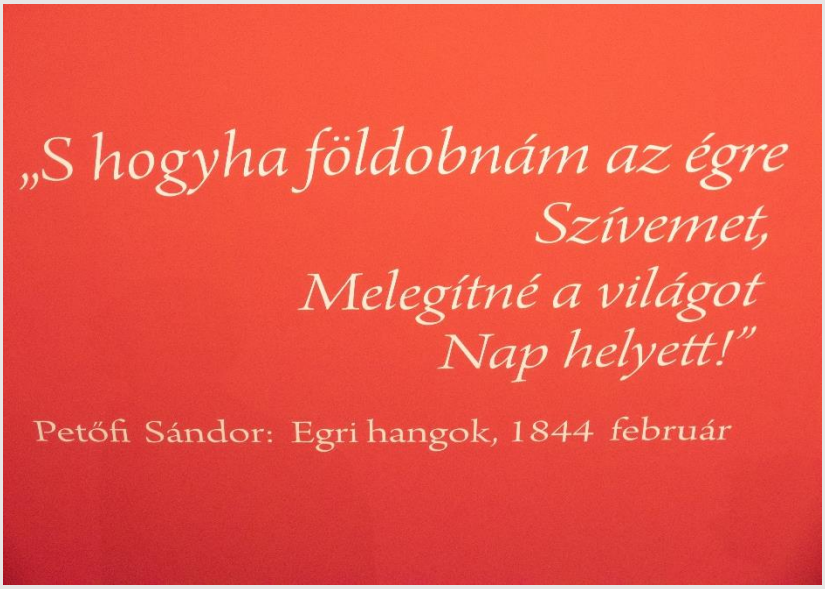

P Á L Y Á Z A T I B E S Z Á M O L Ó

P Á L Y Á Z A T I B E S Z Á M O L Ó

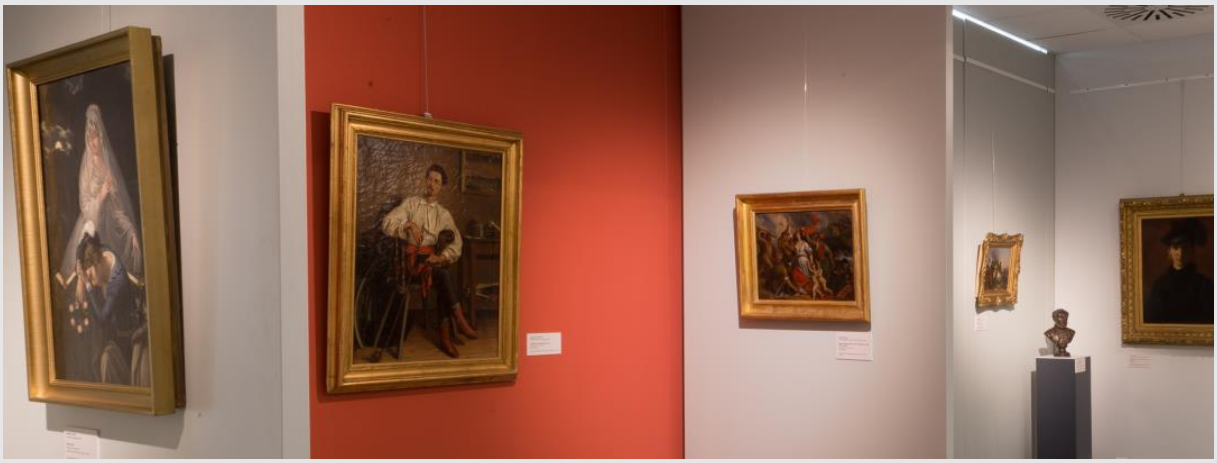

A kiállítás megnyitója

A **magyar romantika** időszakának művészetét mutatja be a **Dobó István Vármúzeum** újonnan megnyílt kiállítása.

A romantika kora tulajdonképpen a nemzetállam kialakulásának ideje is, a kettő szinte elválaszthatatlan egymástól. Ez azért olyan fontos, mert mi magyarok is ekkor váltunk nemzetté. S ha romantika, akkor máris az érzelmek hullámhosszán vagyunk, ezért nagyon találónak tartom a kiállítás címét. Büszkeség lehet számunkra, hogy olyan utcákban járhatunk, ahol Petőfi is megfordult, hiszen 1844. februárjában Egerben töltött néhány napot. Ennek lassan 180 éve, mégis a városról írt soraiból megtudhatjuk, milyen érzelmeket váltott ki a költőből az itt töltött időszak – mondta **dr. Pajtók Gábor**, az egri térség országgyűlési képviselője.

Dr. Vígh Annamária, a Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria általános főigazgató-helyettese beszédében kifejtette a romantika korának jellemzőit, a kiállítás lényegét.

– Valóban az érzelmek hullámhosszára lépünk, egy nagyon izgalmas szellemi utazásra invitáljuk a résztvevőket ezen a különleges tárlaton. Ami nem kevesebbre vállalkozik, mint hogy az egyik legnehezebben megfejthető, az egész világ fejlődését alapvetően megváltoztató irányzatot, a romantika összetett világát a festészet nyelvén tárja elénk. A festészet mellett a kiállítás bemutatja azokat az összefüggéseket is, amelyek az irodalmi művek, a zene vagy az építészet területén megjelennek – hangsúlyozta.

– Nagy öröm a Dobó István Vármúzeumnak, hogy ismét egy ilyen **színvonalas kiállításnak** adhat helyet – nyitotta meg a tárlatot dr. Ringert Csaba, a Dobó István Vármúzeum igazgatója. Ezután egyenként köszöntötte a tárlat létrejöttében résztvevőket, és kiemelte, nélkülük nem jöhetett volna létre ez az esemény. A kiállítást dr. Bakó Zsuzsanna tárlatvezetésével tekinthették meg a jelenlévők. Itt festmények és tárgyak is megtalálhatók, amelyek mind a romantika korát idézik meg. A romantikus zeneművészetet az **Egri Szimfonikus Zenekar** vonósnégyese idézte meg, a megnyitót Jónás Zoltán színesítette, aki Petőfi Sándor Egri hang című versét szavalta el.

Petőfi Sándor költői világa és a romantika festészete Magyarországon (1820–1870)

A Dobó István Vármúzeum nagyvolumenű kiállítást rendezett Érzelmek hullámhosszán – Petőfi Sándor költői világa és a romantika festészete Magyarországon (1820–1870) címmel a Petőfi 200 emlékév tiszteletére a Ziffer Sándor Galériában a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával.
Nemzeti Kulturális Alap Petőfi 200 pályázati támogató rendszer beadott pályázatunkat maximális összeggel, 25.000 Ft-tal támogatta.

A kiállítás művészi, irodalmi, szellemi háttere

Eger azon városok közé tartozik, ahol járt Petőfi Sándor. Miért is ne tért volna be Egerbe, a jó bor és a törökverő hősök városába, amikor 1844 februárjában, Debrecenből elindulva Pestre tartott, hogy verseinek kiadót keressen. Meleg vendégszeretettel fogadták a papi szeminárium költészetért rajongó kispapjai és Tárkányi Béla, akinek költeményeit Petőfi ismerhette a pesti irodalmi lapokból. Petőfi itt írta az *Egri hangok* című versét, mely azon túl, hogy egy könnyed bordal vagy érzelmileg nagyon is mély s közben lekesült hitvallás – melyben Petőfi elhivatottságérzésének méltósága párosul sokszínű romantikus egyéniségének közvetlenségével. A haza dicsősége, a tehetetlen jelen és a virágzó jövő víziójának hármassága fut végig kozmikus szférákig kiterjesztett szubjektív hangvételű sorain, miközben játékos versformájával, a hagyományos bordaloktól eltérő kompozíciójával szinte megújította a reformkor e kedvelt műfaját.
Kiállításunk mottójául is e 1844 februárjában Egerben írt versének részletét választottuk: *„S hogyha földobnám az égre / Szívemet, / Melegítné a világot / Nap helyett.”*
Petőfi Sándor Egerben ugyan csak pár napot töltött, de barátokra, támogatókra és tisztelőkre talált itt, mely tiszteletet múzeumunk gyűjteményében néhány festmény őrzött meg *Kovács Mihály* (1818–1892) festőművész hagyatékában.

A romantika – a kiállítás szerkezete (kurátori tervezés)

Petőfi korának – a reformkornak – és az 1848–49-es forradalmat és szabadságharcot követő évtizedeknek legfontosabb művészeti irányzata és nemzeti felemelkedésünk egyik bázisa a romantika volt. Ezt az időszakot az Európához történő felzárkózás és egyúttal a nemzeti identitás keresése jellemezte. A romantika a szubjektív érzelmek változatos kifejezése révén legerőteljesebben és leghatásosabban a festészetben érvényesült, mely műfaj rendkívüli teljesítményt mutatott fel. Szelídebb vonulata a magyar festészet minden műfajára hatott, részben újakat hozott létre – *népéletkép, orientalizmus, katasztrófaképek* –, részben pedig átalakította és főként érzelmekkel gazdagította a régebbi műfajokat, mint a *portré, polgári életkép, tájkép, allegória, mitológiai vagy a vallásos tematika*. A romantika progresszív ágát befolyásolták a század politikai és társadalmi mozgalmai, így a polgári átalakulás, de legfőképpen a nemzetté válás európai folyamata, amely főleg a *történelmi festészetben* jutott kifejezésre. Művészeink nemcsak az önkifejezésre törekedtek, hanem fontos szerepet tulajdonítottak a közvélemény formálásának, a nemzet emelkedésének is. Ilyen történelmi közegben nőtt fel és lett tevőleges alakítója korának Petőfi Sándor is – tehát így kapcsolódik össze a kiállítás festészeti vonulata és a költő munkássága.

A művek válogatása (a koncepció kialakítása) és kölcsönzése

Ennek a színes művészi világnak a felelevenítésére és értelmezésére országos gyűjteményekből és magánkollekciókból kölcsönöztünk, így közel 100 alkotás várta az érdeklődőket. A kiállítás a felsorolt műfajok magyar festőinek alkotásaiból mutatott be egy válogatást az 1820-as évektől 1870-ig, eszmei és stíluskritikai alapon elhatárolódva a klasszicizmus és a historizmus irányzatától a korai, az érett és a posztromantikus korszakokat is megkülönböztetve, tematikai elrendezésben, egy eddig soha össze nem állított kollekcióval.
A művészek kiválogatásában többféle szempont is érvényesült. Nagyobb hangsúlyt kapnak azok a festők, akik erőteljesebben romantikus szemléletűek és 1870 előtt dolgoztak. Főként Kisfaludy Károly (1788–1830), Kiss Bálint (1802–1868), Kovács Mihály (1818–1892), Sterio Károly (1821–1862), Orlai Petrich Soma (1822–1880), aki Petőfi unokatestvéreként a költőről hiteles képet őrzött meg számunkra, Weber Henrik (1818–1866), Borsos József (1821–1883), Györgyi Giergl Alajos (1821–

1863), Ligeti Antal (1823–1890), Than Mór (1828–1899, Liezen-Mayer Sándor (1839–1898), Lotz Károly (1833–1904) de Székely Bertalan (1835–1910), Madarász Viktor (1830–1917), Benczúr Gyula (1844–1920) műveire is épít a válogatás. Ugyanakkor jó néhányan azok közül is jelen voltak egy-két művel, akik már 1870 után, a posztromantika stílusának alkotói, mint Molnár József (1812–1899), Brodszky Sándor (1819–1901), Kelety Gusztáv (1834–1902), és bekerültek olyanok is, akik teljes életművel nem, de néhány munkájukkal ide sorolhatók, mint id. Markó Károly (1793–1860) és gyermekei: Markó Ferenc és Markó András, vagy Munkácsy Mihály (1844–1900). A festményeket a romantikus szobrászat – Izsó Miklós (1831–1875) és Czélkuti Züllich Rudolf (1813–1890), – és a grafika jeles alkotásai egészítik ki, hangsúlyosan Székely Bertalan Petőfi- és Zichy Mihály (1827–1906) romantika szellemében készült Madách-illusztrációi (Madách Imre 200 éves évfordulójára szintéh hangsúlyt fektettünk).
Az egykori ortodox zsinagógából kialakított felújított kiállító tér osztottsága lehetővé tette a műfaji elválasztást. A földszinti térben a festmények megidézték az ország történelmének negatív és pozitív sorsfordulóit, a ’48-as forradalom hőseit, a szabadságharc csatáit és nemzetünk olyan nagyjait, mint Széchenyi, Kossuth, Batthyány és Petőfi. Műfajában a portrék, allegóriák és a történeti festészet főbb vonulatait érintette a válogatás. Mondhatni: „…a történelem belső élménnyé válása volt a romantika legnagyobb horderejű tette.” (Németh Lajos). Az érzelmektől áthatott életérzés azonban a többi műfajra is hatással volt, így nemzeti színezettel gazdagodott a *történeti festészet* *történeti festészet* mellett a *mitológia* vagy az *allegória, valamint* az emeleti karzaton elhelyezett polgári műfajok (orientalizmus, portré, tájkép, életkép stb.) kerültek elhelyezésre. A *portréfestészet*ben megjelentek a karaktert erőteljesebben kifejező lélektani elemek, így például a *művészönarckép*. A *tájkép* (várábrázolások, puszta-képek, Kárpátok és a Balaton) vagy a nemzeti múlt iránti vonzódás jeleit mutatja, vagy a különleges időjárási jelenségek – mint például a vihar és a villámcsapás – okozta hangulatokat örökített meg.

Partnereink voltak

Kiállításunk nem valósulhatott volna meg partnereink közreműködése nélkül, akik képzőművészeti gyűjteményük jeles darabjait bocsájtották rendelkezésünkre. A Dobó István Vármúzeum, valamint az Egri Főegyházmegye letétjeként múzeumunk által őrzött Líceumi Múzeumi Képtári anyag mellett elsősorban a Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria (Budapest) nagyvolumenű, 42 alkotásból álló kollekciója volt tekinthető meg a falakon. Jelentős műveket láthattak még az alábbi gyűjteményekből:
Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnok, Budapest
Egri Főegyházmegye, Eger
Hansági Múzeum, Mosonmagyaróvár
Kovács Gábor Gyűjtemény, Budapest
Déri Múzeum, Debrecen
Várkapitányság Nzrt., Budapest
A Főegyházmegyei könyvtát és a Bródy Sándor Megyei és Városi könyvtár, Eger illusztrált díszalbumai és verses kötetei mellet a Dobó István Vármúzeum könyvtára és történeti tárgyi és iparművészeti gyűjteményéből válogatott anyag színesítette a tárlatot. A Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztályáról és a Déri Múzeumból kölcsönzött grafikai anyagot– műtárgyvédelmi megfontolásból – három hónaponként cseréltük.
A műtárgyak biztosítását az UNIQA Biztosító végezte. A műtárgyszállítás a Maurice Ward & Co Kft., a Dobó István Vármúzeum és egri helyi fuvarozó végezte.

A kiállítás kurátorai:

Dr. Bakó Zsuzsanna, a Magyar Nemzeti Galéria nyugalmazott művészettörténésze és H. Szilasi Ágota, a Dobó István Vármúzeum művészettörténésze. Az irodalmi koncepció előkészítésében segítségünkre volt Dr. Kusper Judit irodalomtörténész, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem tanszékvezető docense.

A kiállításban elhelyezett hangterminálokon 24 vers volt meghallgathat Petőfi Sándor műfajilag és kronológiailag a festmények hangulatához illesztett költeményeiből. A verseket elmondta Poczik Andrea, Tóth Levente színművészek és Jónás Zoltán előadóművész, a hangfelvétel a Szent István Katolikus rádióban készült. Ezzel is hangsúlyozni kívántuk, hogy a romantika fogalma a magyar irodalomban egybeforrt Petőfi nevével. Ő volt az, aki új közönséget teremtett az irodalomnak, s képes volt arra, hogy a magas irodalom és a populáris, népi irodalom találkozásából egyéni hangot s mindkét irányba ható életművet hozzon létre. Személye köré jelentős kultusz épült. Évekkel halála után is számos festményen és szobron örökítették meg személyét, vagy az életéből vett jeleneteket. Eszméi, így költészete a mai napig közkincs, elsősorban a szabadságharchoz kapcsolódóak, mint a *Talpra magyar*, vagy a *Fekete-piros dal*. Sokoldalúságát bizonyítandó, a romantikus festészet toposzaira utaló (*Az Alföld* – festészetben a puszta, mint a magyar identitást kifejező téma), de a legmélyebb érzelmeket kifejező költeményei, mint a *Szeptember végén*, vagy a *Tündérálom* meghatározók a magyar műveltségben. (Ezekre a jelenségekre épített egyik múzeumpedagógiai foglalkozásunk is.)

EGER MELLETT *Andornak*, 1844 február 4:47 perc	EGRI HANGOK *Eger*, 1844 február 2:29 perc	ROSSZ VERSEIMRŐL *Pest*, 1845 február – március 0:39 perc	ÚTI JEGYZETEK (RÉSZLET) *Pest*, 1845 április 4:10 perc
SZABADSÁG, SZERELEM! *Pest*, 1847. január 1. 0:20 perc	NEMZETI DAL *Pest*, 1848. március 13. 2:05 perc	FEKETE-PIROS DAL *Pest*, 1848 május 2:55 perc	EGY GONDOLAT BÁNT ENGEMET... *Pest*, 1846 december 1:45 perc
A HARAGHOZ *Pest*, 1847. december 1:31 perc	A KIRÁLYOKHOZ *Pest*, 1848. március 27–30. 2:18 perc	SZÖRNYŰ IDŐ... Mezőberény, 1849. július 6–17. 1:28 perc	Tárkányi Béla A MOHÁCSI TEMETÉS Eger, 1854 3:35 perc
A NAP *Pest*, 1845 február–március 0:30 perc	LÁTTÁL-E A RÓNA FELETT... *Pest*, 1846 december 0:48 perc	A TISZA Pest, 1847 február 3:14 perc	A SIVATAG LAKÓI *Koltó*, 1847. szeptember 9. 1:20 perc
KÉPZETEM Pest, 1845 augusztus elején 1:26 perc	A FELHŐK *Pest*, 1847 február 1:39 perc	A VÖLGY S A HEGY *Pest*, 1848 január 1:42 perc	A TAVASZHOZ *Pest*, 1848 április 1:18 perc
HOL VAN OLY NAGY PUSZTASÁG... *Pest*, 1845 augusztus 0:50 perc	VASÁRNAP VOLT... *Buda*, 1845 augusztus 1:32 perc	RESZKET A BOKOR, MERT... *Pest*, 1846. november 20. után 0:59 perc	SZEPTEMBER VÉGÉN *Koltó*, 1847 szeptember 1:32 perc

Katalógus

A kiállításhoz a tematikátés a legtöbb fetményt egyenként bemutató katalőgus készült. Szerők Dr. Baló Zsuzsanna és H. Szilais Ágota művészettörténészek, a kiállítás kurátorai. A művek nagy része a katalógusban reporukálásra került. Szerkesztette: H. Szilasi Ágota, Grafikai munkák: Erdős Aranka. Megjelent a Dobó István Vármúzeum Kiállításvezetői (2.) sorozatban. ISSN 2498-6852 ISBN 978-963-7223-61-7. Felelős kiaddó: dr Ringert CsabaA nyomdai munkákat a Valdenor Kft. Budapest végezte.

Fülszöveg

A ROMANTIKA a reformkor és az 1848-as polgári forradalmat követő évtizedek legfontosabb művészeti irányzata. Bár szülőhazája az irodalom volt, a 19. század folyamán hatott a zeneművészetre, az építészetre és hangsúlyozottan a képzőművészet valamennyi ágára. Ennek a színes művészi világnak a felvázolására, felelevenítésére, az országos tendenciák értelmezésére

teszünk kísérletet a Dobó István Vármúzeumban őrzött festménygyűjteményből ihletett merítve, de a kiemelt magyarországi múzeumok és magángyűjtemények válogatott anyagára és korábbi kutatásokra építve az *Érzelmek hullámhosszán – Petőfi Sándor költői világa és a romantika festészete Magyarországon (1820–1870)* című, közel száz festményt felsorakoztató kiállításunkkal – amely lehetőséget teremt közös történelmünk megélésére is.

Európában a romantika kora a polgárosodás, az egyéni alkotói szabadság, a megszülető önkifejezés igényének időszaka – ahol kiemelt jelentőséget kapott a művész magánya, olykor a világból való menekülésvágya –, de nyitott volt a társadalmi változások iránt is. A nálunk kissé megkésve jelentkező stílusirányzat egyik fő jellemzője a közélethez való szoros kötődés, egyfajta szellemi szabadságharcos attitűd. Művészeink nemcsak az önkifejezésre törekedtek, hanem különösen fontos szerepet tulajdonítottak a közvélemény formálásának, a nemzet emelkedésének. Ilyen történelmi közegben nőtt fel és lett tevőleges alakítója korának a kétszáz éve született Petőfi Sándor is.

A romantikusok szerint a világ misztérium, csoda, titok, az emberi élet pedig beavatás ebbe a misztériumba. S mivel a világot puszta értelemmel felfogni nem lehet, szükség van az intuícióra, az ösztönös beleérzésre, amely készség a művészekben a legerősebb. Az értelemről tehát a hangsúly áttevődött az érzelmekre, ennek megfelelően a romantika az érzelmek kifejezésének művészete lett. A cél – Novalis szerint – egy magasabb minőség elérése, az erkölcsileg fejlettebb ember létrejöttének lehetősége: *„A világot romantizálni kell… Romantizálni annyi, mint minőségileg meghatványozni. Ebben a műveletben az alacsonyabb én egy jobb énnel azonosul. Ha a közönségeset magas értelemmel, a megszokottat titokzatossággal, az ismerőst az ismeretlen méltóságával, a végest a végtelen ragyogással ruházom föl: romantizálom őket”* – mondja.

Áttekintve a romantika szélsőséges érzelmekkel telített világát és hatásait, mai szemmel mérlegelve megállapítható, hogy Novalis elképzelése részint megvalósult. Ez az újfajta életérzés jelentősen átalakította nemcsak a művészetet, hanem átmentődött és bevésődött az emberi gondolkodásba is. Tudatosan kívánt hatni a közönségre a sokszor újnak ható eszmékkel befolyásolva érzelmeiket. A romantika legnagyobb vívmánya tehát az volt, hogy művészete – festészete, költészete, zenéje… – nemcsak bizonyos kiválasztott rétegnek szólt, hanem mindenki számára elérhetővé vált. A stílusirányzatok közül elsőként tette publikussá a művészet minden ágát, így az érzelmek révén mindenki számára szubjektíven átélhetővé, közös kinccsé válhatott.

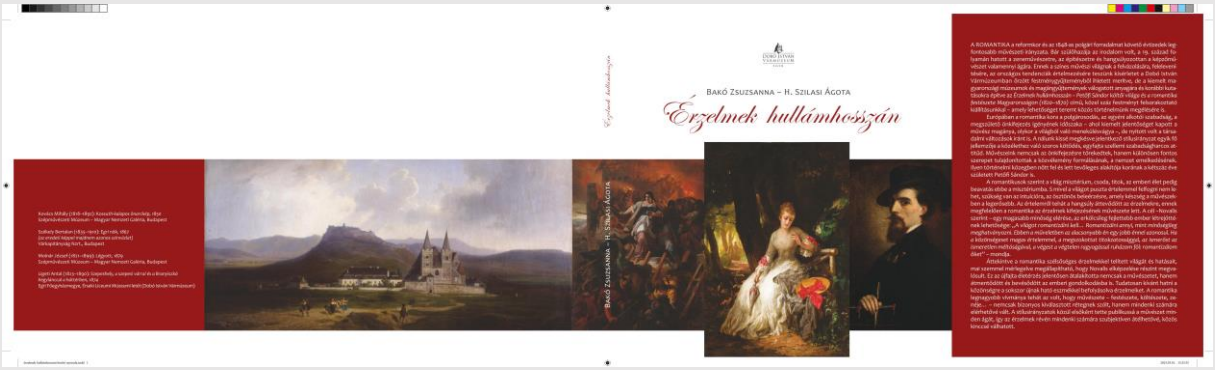

A kiállítás meghosszabbítása

A 2022. október 14-én megnyitott tárlatot eredetileg május 31-ig kívántuk nyitva tartani, mert így tudtunk a pályázati kiírásban megszabott határidőnek megfelelni (6 hónapos nyitva tartás). A kölcsönzött művek visszaszállítását június 15-ig terveztük.

2023. február 3-án kéréssel fordultunk a Kuratóriumhoz, hogy a kiállítás nyitva tartásának meghosszabbításához, tehát a pályázati elszámolás határidejének módosításához járuljon hozzá. A kiállítást augusztus végéig kívántuk meghosszabbítani, a kiállítás bontása után a szállításokat pedig szeptember 15-ig kívánjuk lebonyolítani.

Indokaink a következők voltak, melyre a hosszabbítási lehetőséget megkaptuk. A kölcsönzött művek kölcsönzésének meghosszabbításához a kölcsönadó gyűjtemények hozzájárultak az új időpontnak megfelelően. Eszerint a műtárgybiztosítást is meghosszabbítottuk.
Indokaink:

Változás történt múzeumunk kiállítási tervében. Az Érzelmek hullámhosszán c. kiállítást a MVMSZ Magyar Géniusz vándorkiállítás váltotta volna a Ziffer Sándor Galériában. Közben új döntés született, mely szerint ez a kiállítás nem a Ziffer Sándor Galériában, hanem a várban, a Gótikus püspöki palotában kerül megrendezésre. Így lehetőség nyílt az Érzelmek hullámhosszán c. kiállításunk további nyitvatartására.
Így a nyári turista szezonban is látható volt az anyag. Egerben nem a téli hónapok, hanem a nyári turista szezon vonzza a látogatókat igazán a múzeumunkba. Ez nem mellékes szempont és az sem, hogy nagyon tetszett a látogatóknak.
Múzeumpedagógiai kínálatunk is kiteljesedhetett, főleg a helyi iskolák felé június hónapra, mert a Petőfi emlékév keretében országosan meghirdetett és finanszírozott iskolai kirándulásokkal egybekötött múzeumpedagógiai foglalkozásokra oly magas volt a jelentkezők száma (109 osztály volt, 100 foglalkozás, 2569 fő a vége.), hogy a helyi igényeket már nehezen tudjuk kielégíteni. A hosszabbítással a nyári táboraink programjába is beilleszthető lett a kiállítás üzenete.
A tervezett programokat is kényelmesebben meg tudtuk valósítani és helyt tudtunk adni a helyi kezdeményezéseknek (Egri hangok és Költészet napi est) is.

SZERVEZETT PROGRAMOK, ELŐADÁSOK

2023. március 28-án, 17:30-tól
„EGRI HANGOK” - Az Érzelmek hullámhosszán című képzőművészeti kiállításunkhoz kapcsolódóan egy zenés művészeti esttel készültek a városban élő előadóművészek, Petőfi Sándor költeményeivel. Petőfi Sándor születésének 200. évfordulóján az ország számos pontján elevenítik fel a költő életét és műveit. Egerben kedden, a Ziffer Sándor Galériában zenés, irodalmi estre várták az érdeklődőket, ahol az összművészetiség is nagy szerepet kapott, hiszen az előadás után a látogatók az Érzelmek hullámhosszán című kiállítást is megtekinthették.

2023. április 5. 17:30
"Feleségek felesége" - monodráma Petőfiné Szendrey Júliáról -
Ziffer Sándor Galéria, Eger 3300, Kossuth L. u. 17
Írta: Patka Heléna; Dramaturg: Patka László; Jelmez: Sarkadi Nagy László
Rendezte: Dvorák Gábor
SZENDREY JÚLIA: Patka Heléna, PETŐFI hangja: Kaszás Attila
A "Feleségek felesége" című monodráma a tragikus sorsú, sokat szenvedett és sokat átkozott Szendrey Júlia emlékének kíván tisztelegni. Júlia és Petőfi szerelmének különböző állomásai - az atyai tiltás ellenére megkötött esküvő és a koltói mézeshetek - mellett az 1848-as események és a márciusi forradalom történései is megelevenednek az est során. Júlia naplójegyzetei, levelezése és Petőfi Sándor néhány költeménye segítségével próbáljuk felidézni Szendrey Júlia életének azon szakaszát, amely Petőfihez, illetve a költő halála után az emlékéhez kapcsolódik.

2023. április 18. (kedd) 17:30
VOLT EGY EMBER – Költészet napja József Attilával
JÓNÁS ZOLTÁN előadóestje SVÉD MÁTYÁS hegedűművésszel

A műsor mondandóját talán Nagy László: József Attila című versében írott sorok fejezik ki a legjobban: „Segíts, hogy az emberárulók szutykát erővel győzze a szív szép szóval a száj!” Illetve a Szólt az ember című versének ezen sorai: „Szólt az ember. Szólt, megállt és elment. S csak azt nem mondta, hogy ember vagyok.”

József Attila kemény őszinteséggel beszél életéről, társadalmi kivetettségéről: „Sokan voltak és körülvettek, álmomban engem kinevettek. Hehe. Hát ennél van a kincs, ami nincs!”, de hihetetlen az a hőfok, amivel édesanyjához írott soraiban fogalmaz, vagy az a játékosság, tisztaság, amivel szerelmeiről vall. A műsort a Szabad ötletek jegyzéke zárja, amelyben szintén keserű őszinteséggel ír sorsáról. A verseket, a témákat zenei improvizációk kötik össze vagy mélyítik el érzelmi sokféleségüket.

2023.április 24.
2023. április 25. (kedd), 17:30
TÜNDÉRÁLOM - IRODALOMÓRA MINDENKINEK
az Érzelmek hullámhosszán című kiállításban
SZ. KIRÁLY JÚLIA irodalomtörténész előadása - Ingyenes!
Petőfi Sándor 1844 februárjában mindössze három és fél napot tartózkodott Egerben, de pályájának alakulása szempontjából meghatározó volt az az őszinte és támogató fogadtatás, amelyben az egri kispapok Olvasó Köre részesítette az akkor pályája kezdetén álló költőt. A magyar 19. századi képzőművészetet bemutató Érzelmek hullámhosszán – Petőfi Sándor költői világa és a romantika festészet (1820–1871) című tárlatot a költőóriás és kortársai életműveből, verseiből, valamint a magyar irodalom 19. századi törekvéseiből merítve fedezhetik fel a részvevők a Dobó István Vármúzeum irodalomtörténésze segítségével.

P Á L Y Á Z A T I B E S Z Á M O L Ó

2023. május 10. (szerda), 17:30
MADÁCH - A TRAGÉDIÁN INNEN ÉS TÚL
az Érzelmek hullámhosszán című kiállításban
DR. PRAZNOVSZKY MIHÁLY irodalomtörténész előadása Madách Imre Az ember tragédiája című drámájáról

Különleges értéke a nemzeti históriának, hogy 1823-ban két csillag – „ikercsillag" – született, ráadásul pár hét különbséggel. Petőfi Sándor a nemzeti költészet meghatározó alakja lett, Madách Imre pedig fő művével a világörökség irodalmi csúcsára jutott fel. Madáchot mindenki egykönyves szerzőnek tartja, pedig Az ember tragédiája mellett egész élete az irodalmi teremtés lázában telt el. Minden műfajban alkotott – de mindez az íróasztalában maradt s csak jóval halála után kezdett lassan szerves részévé válni a magyar irodalmi tudatnak. Sorsa tragédiákkal nehezített, ezekben egyaránt személyes, családi és nemzeti tragikum jelenik meg. Zsenialitása, bölcsessége azonban a Tragédiát örökéletűvé, minden magyar nemzedék meghatározó művévé tette.

A színházak mellett a Tragédia műfaji megjelenítése rendkívül sokrétű az operától az animációs filmig minden alkotói tevékenységben megtalálható. Épp úgy a képzőművészetben is. Zichy Mihálytól terjed a sor Kondor Bélán s Kass Jánoson át s tovább. Kétségkívül Zichy rajzai azok, amelyek a legnépszerűbbek a Tragédia-illusztrációk közül. Ezekben a történelmi historizmus művészi eszközei mellett érvényesül az a gondolati többlet és magasság, amelya mai magyar olvasót is e képeken át Madách életművéhez köti.

Dr. Praznovszky Mihály az irodalomtudomány kandidátusa, muzeológus. Több múzeumnak, így a Petőfi Irodalmi Múzeumnak volt az igazgatója. A Magyar Irodalomtörténeti Társaság és a Mikszáth Kálmán Társaság elnöke. Fő kutatási területe Madách Imre és Mikszáth Kálmán munkássága.

Teljes előadás: 1 óra 11 perc (Líceum TV)

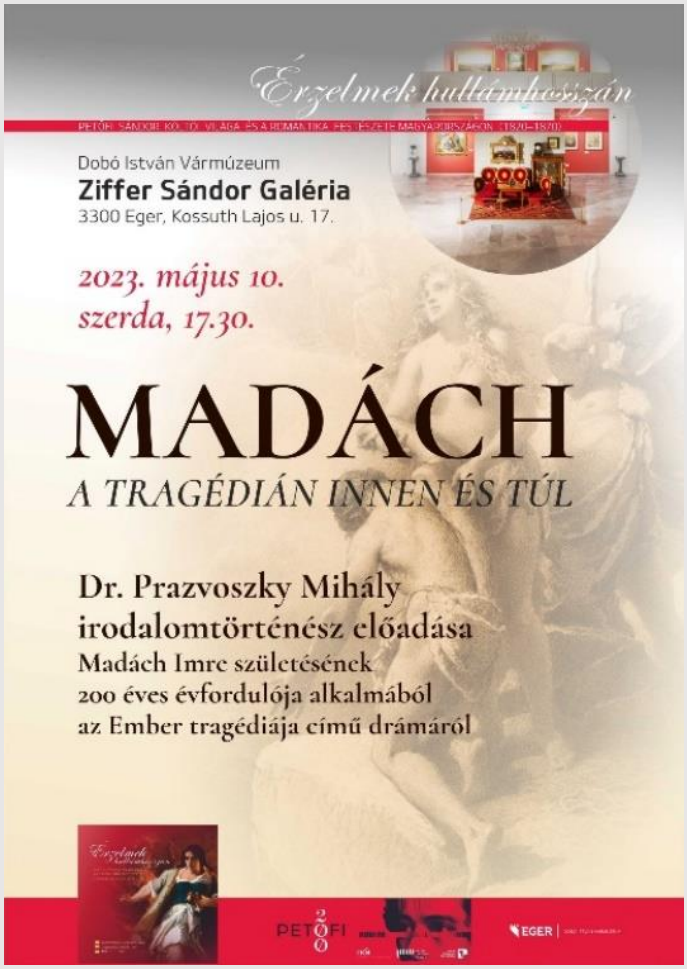

2023. május 24. 17:30
Ziffer Sándor Galéria, Eger 3300, Kossuth Lajos utca 17.
„ILYEN E SZÁZAD, S LEHETEK-E ÉN MÁSFORMA" – Romantikus világkép és nemzeti identitás Szendrey Júlia és Petőfi Sándor írásaiban
Gyimesi Emese irodalom- és társadalomtörténész, Szendrey Júlia-kutató előadása
Gyimesi Emese 2010-től, egyetemi tanulmányai kezdete óta kutatja Szendrey Júlia életét, írásait, kéziratait nemcsak irodalomtörténeti, hanem társadalomtörténeti szempontból is. Először verseit, később az elbeszéléseit, meséit rendezte sajtó alá, amelyek nagy része korábban kiadatlan volt. Ezeknek a műveknek a feltárása hozzájárult ahhoz, hogy a költő, író, mesefordító Szendrey Júlia saját hangját megismerhessük. A tankönyvekben nagyon sematikus kép él róla: jobb esetben Petőfi múzsájaként említik, akit fiatal, szép feleségként férje mellett ünnepeltek, rossz esetben pedig hűtlen özvegyeként kerül szóba. A fennmaradt források alapján kijelenthető, hogy az a mód, ahogyan ő a különböző női szerepeket felfogta, nagyon nem tűnt hétköznapinak a kortársak szemében. Már az, hogy Petőfihez ment feleségül az apai tiltás ellenére, nagyon bátor döntésnek számított. Saját írói életművét egyre inkább feltárva elmondható, hogy sohasem a külsőségeket tartotta fontosnak, hanem a belső világ mélységei érdekelték. Az előadás Szendrey Júlia és Petőfi Sándor írásainak romantikus világképéről és ezzel párhuzamosan nemzeti identitásuk sajátosságairól szól.

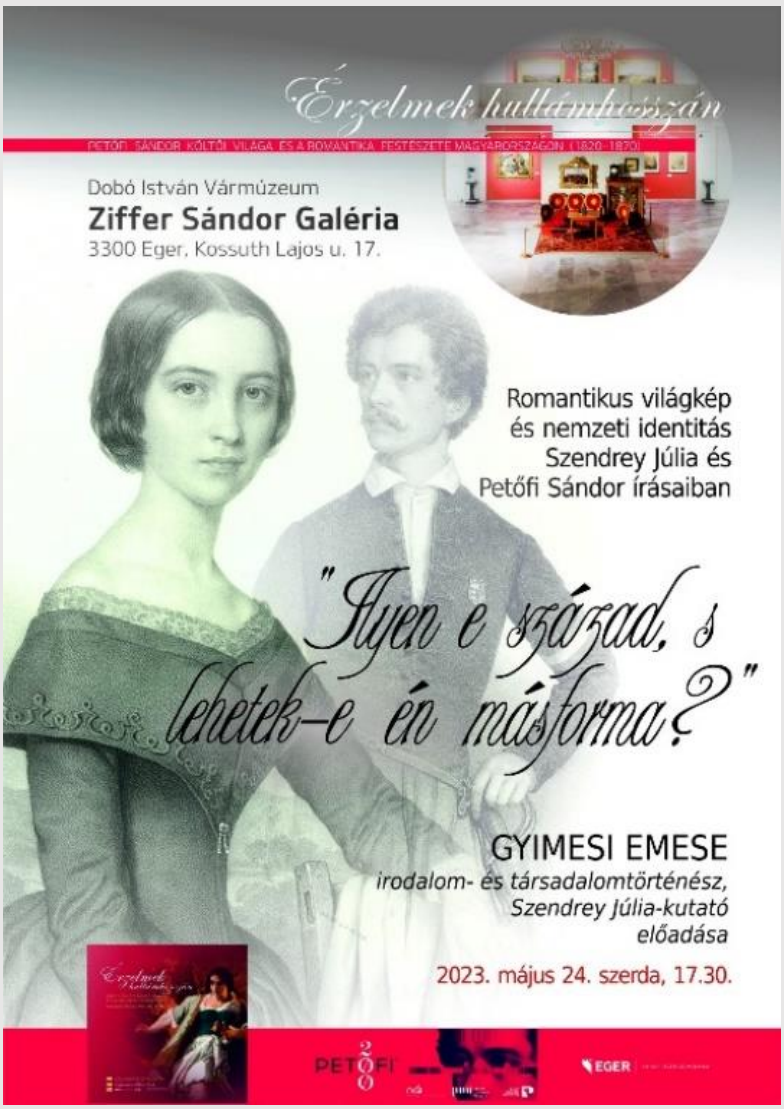

Múzeumok éjszakája

A kokárdától a Kossuth-bankóig. '48-as relikviák a Dobó István Vármúzeum gyűjteményében
2023. június 24. 18:00 – 18:40 Előadás a Ziffer Sándor Galériában

Az Egri Szimfónikusok Vonósnégyesének koncertje
2023. június 24. 19:00 – 20:00 Koncert a Ziffer Sándor Galériában

Művészet és szerelem - Kovács Mihály festőművész és Petra de Casro y Blanco
2023. június 24. 20:00 – 21:00 Előadás a Ziffer Sándor Galériában

A hely régen és ma - az egri zsinagógákról képekben
2023. június 24. 21:00 – 22:00 Előadás a Ziffer Sándor Galériában

Érzelmek hullámhosszán - Petőfi Sándor költői világa és a romantika festészete Magyarországon
2023. június 24. 21:00 – 21:30 Tárlatvezetés a Ziffer Sándor Galériában

A kiállítás képei

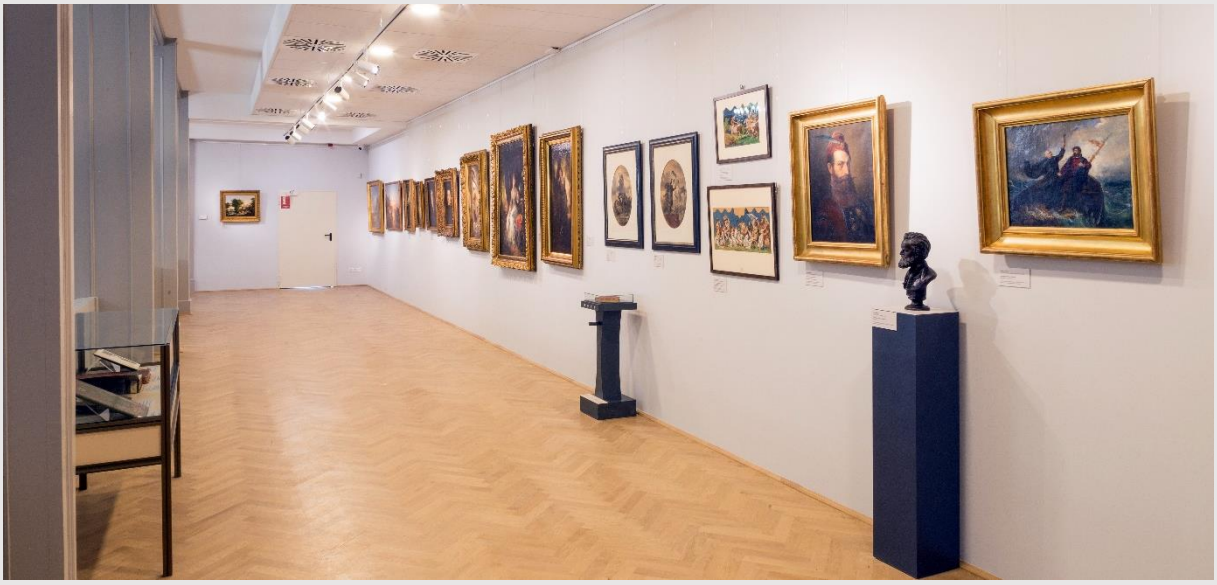

P Á L Y Á Z A T I B E S Z Á M O L Ó

MÚZEUMPEDAGÓGIA

A kiállításhoz múzeumpedagógiai foglalkozások kidolgozását terveztük nyertes pályázat esetén. A romantikus festészet és Petőfi költészetét terveztük bemutatni tárlatvezetések és műhelymunka (alkotó tevékenység) keretében. Ekkor foglalkoztaó füzet elkészítésében még nem gondolkodtunk, házilag nyomtatott feladatlapoket terveztük használni.

A tervezett foglalkozásokat kiterjesztette egy másik pályázatba való meghívásunk, az NKA Petőfi 200 Ideiglenes Kollégium csoportos diákutakat támogató pályázatban való részvétel. Ennek kertében több formában és több korosztály számára készítettünk programajánlót.

https://emet.gov.hu/app/uploads/sites/2/2022/08/690_Petofi_utak_programkatalogus.pdf

A ***Tündérálom*** című irodalmi órához foglalkoztató füzet készült. ISBN 978966-7223-62-4
Írta: Szalainé Király Júlia irodalomtörténész, Grafikai tervező: Erdős Aranka, Felelős kiadó: Dr. Ringert Csaba Dobó István Vármúzeum.
A foglalkozásokat Sz. Király Júlia tartotta.
A ***tárlatvezetéseket*** H. Szilasi Ágota művészettörténész és Tóth Ágnes tárlatvezető tartotta.
A ***Látva láttatni*** műhelymunkához Story-telling is készült, melyet a foglalkozást igénybe velő pedagógusok a látogatás előtt feldolgoztak. A foglalkozásokat Veréb Emese múzeumpedagógus tartotta.
https://eger.story.qulto.eu/visitor/story/b6e0f476-a960-43d3-9956-b5740f0930db/startPage

NKA Petőfi 200 Ideiglenes Kollégium csoportos diákutakat támogató pályázatban való részvétel

Petőfi-utak

Programkínálat

az NKA Petőfi 200
Ideiglenes Kollégium
csoportos diákutakat
támogató pályázatához

1. EGER

1.1. Dobó István Vármúzeum, Eger

cím: Ziffer Sándor Galéria, 3300 Eger, Kossuth Lajos u. 17.
honlap: https://egrivar.hu/
nyitvatartás: április 1-től október 31-ig 10:00–18:00, november 1-től március 31-ig hétfőnként zárva, más napokon 10:00–16:00.
kapcsolattartó: Földi Viktória; +36 30 726 8117; foldi.viktoria@egrivar.hu

Egerben 1949-ben hívták életre a Városi Múzeumot, ahová 1950-ben szállították be az egri ciszterci gimnázium és az Érseki Líceumi Múzeum gyűjteményét. Múzeumunk 1958-ban, a várba költözéskor vette fel Dobó István nevét, és nyitotta meg első kiállítását. Az intézmény történeti, néprajzi, képzőművészeti, iparművészeti, irodalomtörténeti és régészeti gyűjteményekkel és adattárakkal rendelkezik.

Az egri vár területén lévő kiállítóhelyeinken régészeti, néprajzi, történeti és hadtörténeti kiállítások várják a látogatókat. A Képzőművészeti gyűjtemény legszebb darabjai a múzeumhoz tartozó Ziffer Sándor Galériában kerülnek bemutatásra. A Gárdonyi Géza Emlékház pedig becses irodalomtörténeti emlékeket őriz.

A kiállításokhoz, az egri vár történetéhez és Gárdonyi hallhatatlan művéhez, az *Egri Csillagokhoz* kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások sora segíti a gyermekeket, osztálykirándulókat a magyar történelem, irodalom és néprajz megismerésében.

A múzeumnak otthont adó vár műemléki rekonstrukciója kisebb nagyobb megszakításokkal az 1960-as évek óta folyamatos. A látogatók számára a megújult földalatti kaszárnya- és ágyútermek, a szűk aknafigyelő folyosók meglátogatása jelenthet különleges élményt. Az egri vár 2014 óta Nemzeti Emlékhely. A tárlatok mellett a várvédők egykori életéről szóló vezetések, és hagyományőrző bemutatók várják a látogatókat.

A Petőfi-emlékévhez kapcsolódó kiállítás:

Érzelmek hullámhosszán. Petőfi Sándor költői világa és a romantika festészete Magyarországon 1820–1870

A kiállítás elérhetősége: 2022. november 1. – 2023. április 30.
A kiállítás honlapja: https://egrivar.hu/hu/kiallitasok-22/tagintezmenyek/c/ziffer-sandor-galeria
A kiállítás akadálymentessége: A kiállítás két szinten helyezkedik el, a földszinti tér akadálymentesített, az emeleti nem.
Ajánlott korosztály: 8–18 éves

A reformkor legfontosabb művészeti irányzata és nemzeti felemelkedésünk egyik bázisa a romantika volt, így képzőművészeti gyűjteményünkben őrzött festményekből kiindulva és az ország közgyűjteményeire támaszkodva, mintegy 100 festményt bemutatva tárjuk a magyarországi romantikus festészet főbb trendjeit és főbb műveit – a népéletkép, orientalizmus, katasztrófaképek, portré, polgári életkép, tájkép, allegória, mitológia műfajában – a látogatók és a diákok elé. A romantika a polgári átalakulás, de legfőképpen a nemzetté válás – nálunk elsősorban az Európán is átsöprő '48-as forradalmi hullám – szülöttje, amely főleg a történelmi festészetben jutott kifejezésre. Ebben a történelmi közegben lett naggyá és lett tevőleges alakítója korának Petőfi Sándor.

Petőfi ugyan csak pár napot töltött 1844 februárjában Egerben, de barátokra, tisztelőkre talált itt Tárkányi Béla és Pájer Antal ifjú papköltők személyében, mely tisztelet éppen a festészetben manifesztálódott és kapott helyet múzeumunk gyűjteményében. A kispapok társaságában Petőfi felolvasta a város hősi múltja előtt tisztelgő versét (*Egri hangok*). A Szabadságharc után Tárkányi jó barátságot kötött az Egerben letelepedő Kovács Mihály festőművésszel, így valószínűsíthető, hogy közös lélekből születhetett meg az az allegóriába rejtett, halott fiút ábrázoló kis festmény 1850-ben, mely azon túl, hogy megidézi a forradalmár költőt, egyben az elfojtott fiatal magyar demokrácia ravatalképe is – ezért választottuk kiállításunk vezérképévé.

Választható programok, foglalkozások:

1.1.1. „Tündérálom". Irodalmi művek összehasonlítása azok képi adaptációival.

Ajánlott korosztály: 5–12. évfolyam
Egyszerre hány csoportot tudnak fogadni: 1 csoport
Egy csoportban hány főt tudnak fogadni: 30 fő
Vállalnak-e speciális igényű gyermeket: nem
A program/foglalkozás időtartama: 60 perc

A program/foglalkozás ára: 4500 Ft/fő (kiállítás megtekintése tárlatvezetéssel, múzeumpedagógiai foglalkozással és foglalkoztatófüzettel + belépő az egri várba és az ott található 6 kiállításra)

A kiállítás számos lehetőséget kínál az irodalmi művek értelmezéséhez. A *Tündérálom* című múzeumi óra során Petőfi verseit hasonlítjuk össze azok különböző adaptációival. Székely Bertalannak Petőfi Sándor *Szeptember végén* és a *Tündérálom* című műveihez készített illusztrációit vizsgáljuk meg és vetjük össze a helyszínen, művészi tolmácsolásban meghallgatott versekkel. Elsősorban a versek képszerűségére hívjuk fel a figyelmet, összevetjük a tartalmi és formai elemeket, majd ezeknek párhuzamait megkeressük az illusztrációkon is.

A gyerekekkel folytatott párbeszéd során megtörténik a Petőfi mű értelmezése úgy, hogy a közösen kialakított következtetések egy újabb, a vers és a róla készült illusztráció melletti harmadik adaptációvá válnak. Nem csak tudásátadás zajlik, hanem egy kreatív kísérletbe, játékba is bevonjuk őket, melynek végeredményeként értelmezik, saját gondolatiságukkal újrafogalmazzák Petőfi műveinek üzenetét.

Ezt követően egy különleges kihívás elé állítjuk a diákokat. A játék során az eddig folyó műértelmezés inverziója zajlik majd. Több csapatra osztjuk a résztvevőket és arra biztatjuk őket, hogy válasszanak ki csapatonként két-két festményt. A feladat az lesz, hogy fogalmazzák meg, hogy költőként milyen hangulatú, témájú, érzelmi telítettségű verset írnának hozzá. A vers üzenetét is megfogalmazhatják.

Két múzeumpedagógiai segédanyag készül a tárlathoz. Egy foglalkoztató füzet otthoni feldolgozásra és Wordwall játékok a fő kulcsfogalmak ismertetéséhez.

1.1.2. Látva láttatni - parafrázis.

Ajánlott korosztály: 2–12. évfolyam
Egyszerre hány csoportot tudnak fogadni: 1 csoport
Egy csoportban hány főt tudnak fogadni: 30 fő
Vállalnak-e speciális igényű gyermeket: nem
A program/foglalkozás időtartama: 2x45 perc
A program/foglalkozás ára: 4500 Ft/fő (kiállítás megtekintése tárlatvezetéssel, múzeumpedagógiai foglalkozással és foglalkoztatófüzettel + belépő az egri várba és az ott található 6 kiállításra)

A kiállítás a reformkor kiemelkedő képzőművészeti stílusával, a romantikával ismerteti meg a foglalkozásra jelentkező diákcsoportokat. A műhelymunka során egy-egy festmény parafrázisát készíthetik el a diákok. A foglalkozás bevezető részében a látvány verbális megfogalmazására helyezzük a hangsúlyt. A választott képet életkortól függően fogalmazzák újjá és az eredeti mű tartalmi és formai jegyeit felhasználva alkotnak. A megidézés, a továbbgondolás, a saját képre fordítás új és az eredetivel kompatibilis művek létrehozását teszi lehetővé. A belső benyomások megfogalmazásától a műfaj, az alapanyag, a technika kérdésein keresztül a kompozíció részletes elemzése következik, majd a szín- és a vonalhasználatot is kiértékeljük a résztvevő csoportokhoz és korosztályokhoz alkalmazkodva.

A foglalkozás két helyszínen zajlik. Az első rész a kiállítótérben, (Ziffer Sándor Galéria) a második a múzeumpedagógiai foglalkoztatóban (Várműhely).

Két múzeumpedagógiai segédanyag készül a diákok és pedagógusok számára. Egy foglalkoztató füzet otthoni feldolgozásra és Wordwall játékok a fő kulcsfogalmak ismertetéséhez.

1.1.3. Kiállítás megtekintése tárlatvezetéssel

Ajánlott korosztály: 5–12. évfolyam
Egyszerre hány csoportot tudnak fogadni: 1 csoport
Egy csoportban hány főt tudnak fogadni: 30 fő
Vállalnak-e speciális igényű gyermeket: nem
A program/foglalkozás időtartama: 45 perc
A program/foglalkozás ára: 3700 Ft/fő

A kiállítás megtekintése tárlatvezetéssel, foglalkoztatófüzettel, valamint belépőjegy az egri várba, és az ott található 6 kiállításra.

További programlehetőségek: Fegyver- és viselet bemutatók megtekintése az egri várban, séta a várban, Gárdonyi Géza Emlékház és Kert
Javasolt éttermek: Unicornis Étterem, 3300 Eger, Dr. Hibay Károly utca 2.
Javasolt szálláshelyek: Hotel Unicornis, 3300 Eger, Dr. Hibay Károly utca 2.; Wigner Kollégium, 3300 Eger, II. Rákóczi Ferenc út 2.; Sulila Ifjúsági és Diákszálló, 3300 Eger, Servita út 23.

Válogatás az eseményekről – Egy Tündérálom foglalkozás

Szilágyi Erzsébet Gimnázium 11. e 2022. 12. 19. Sok minden belefért a 11.e decemberi Arany János-hétvégéjébe!

Színvonalas programon vettek részt a füleki alapiskolások Egerben

2023.05.01

A Szövetség a Közös Célokért Társulás jóvoltából és a Petőfi 200 emlékév projekt keretén belül a füleki II. Koháry István Alapiskola hetedikes diákjai április 26-án Egerbe látogathattak.

A diákutaztatási programban az iskola részéről összesen 39 diák és 4 pedagógus vett részt. A programok között szerepelt a Ziffer Sándor Galéria meglátogatása, ahol a Dobó István Vármúzeum megtekintése után egy múzeumpedagógiai foglalkozáson vettek részt a diákok Tündérálom címmel.

Itt egy kiváló előadást hallhattak a romantika időszakáról, majd tárlatvezetéssel összekötött foglalkozáson vettek részt, ahol megcsodálhattak több Petőfiről és Petőfivel kapcsolatos festményt az Érzelmek hullámhosszán című kiállítás nyomán.

A tanulók feladata volt, hogy rövid verseket írjanak, a festményeket véleményezzék, majd érzéseiket, meglátásaikat szavakban, mondatokban próbálják megfogalmazni. „Nekünk, pedagógusoknak is jóleső érzés volt tanítványainkat, majd a tárlatvezető dicsérő szavait hallgatni” – mondta Vankó Attila pedagógus.

A **Szövetség a Közös Célokért** társulás, mint a Petőfi 200 program felvidéki lebonyolítója,
arra kínált lehetőséget, hogy a szakmai ajánlás alapján megszólított felvidéki oktatási intézmények diákjai szervezett, csoportos tanulmányi kirándulások keretében
a Petőfi-emlékév legígéretesebb kiállításait, valamint a reformkorhoz és Petőfi személyéhez kapcsolódó kultuszhelyeket ingyenesen tekintsék meg.

(Németh Tímea/Felvidék.ma)

https://felvidek.ma/2023/05/szinvonalas-programon-vettek-reszt-a-fuleki-alapiskolasok-egerben/

Válogatás a Látva láttatni múzeumpedagógiai foglalkozás képeiből

P Á L Y Á Z A T I B E S Z Á M O L Ó

P Á L Y Á Z A T I B E S Z Á M O L Ó

Összesített értéket a Petőfi 200 Ideiglenes Kollégium csoportos diákutakat támogató pályázatban való részvételről

	Február			Március			Április			Május			Augusztus			Összesen
Csoport	2	0	0	9	10	5	11	8	13	27	16	8			1	110
Fő	57	0	0	255	220	127	281	188	302	603	354	153			19	2569

Tárlatvezetés		49 csoport	1196 fő
Tündérálom		34 csoport	762 fő
Látva láttatni		26 csoport	582 fő

Virtuális kiállítás

A kiállításról az Országos Közgyűjtemények Szövetsége támogatásával virtuális kiállítás készült. A kiállítás digitális lenyomata az ExhibotOnline virtuális kiállítás szoftverével készült.

Idézet a **200 év Petőfivel - Terv és ajánlások Petőfi Sándor születésének 200. évfordulója alkalmából tervezett tematikus évadhoz** tervezetéből:
„A Petőfi-év fontos célja, hogy az évforduló kapcsán tematizálja a költő és kora 19. századon túlnyúló – huszadik századi és jelenkori – értelmezéseit, valamint a nemzeti kultuszok alakításának, alakulásának fordulópontjait. Bár a programsorozat fókuszában Petőfi Sándor életideje (1823-1849) áll, de fontos, hogy kitekintsen a tovább élőkre, Petőfi generációjának felnőttkorára, vagyis a 19. század végéig terjedő időszakra. Az emlékév tematikájába tehát beletartozik az utóélet, a kultusz is – a Petőfi és 1848-49 évfordulóihoz kapcsolódó reflexiók, valamint a legszélesebben értett kortárs értelmezések.
2. Cél, hogy a hagyományos tudományos közlésen túl **új, a széles körű hozzáférést könnyítő megoldásokat dolgozzanak ki a pályázók,** beleértve az elektronikus publikációkat, az analóg és virtuális kiállításokat, programsorozatokat. Cél, hogy az **eddig digitalizálatlan vagy publikált források kiadása**, hozzáférésének biztosítása a lehető legszélesebb körben történjék meg, kiterjedjen Petőfi és korának eddig kevés vagy egyáltalán nem ismert költőire, íróira, és a korszak publicisztikájára.”

Az utolsó simítások után elérhető lesz az Országos Közgyűjtemények Szövetsége honlapján és a Dobó István Vármúzeum honlapján a virtuális kiállításaink között.

A kiállítás az alábbi linken érhető el
https://visit.exhibitonline.hu/erzelmek-hullamhosszan

A felületen meghallgathatók a kiállításban szereplő versek.
https://visit.exhibitonline.hu/erzelmek-hullamhosszan/hall/1356
https://visit.exhibitonline.hu/erzelmek-hullamhosszan/hall/1360
https://visit.exhibitonline.hu/erzelmek-hullamhosszan/hall/1362
https://visit.exhibitonline.hu/erzelmek-hullamhosszan/hall/1369
https://visit.exhibitonline.hu/erzelmek-hullamhosszan/hall/1371
https://visit.exhibitonline.hu/erzelmek-hullamhosszan/hall/1375

A felületen a kiállítás statikus és 3D-s modelljéből elérhetőek a főbb tartalmak, a festmények leírásai, valamint a múzeumpedagógiai feldolgozáshoz a kiállítás idején is használt módszertani segédletek.
https://visit.exhibitonline.hu/erzelmek-hullamhosszan/hall/1378